Tako on sad živi i luduje, i samo zato se ne ubija da ne
bude kukavica koja ne zna zlo snositi.
Njegova okolina kaže: srdačna, dobra luda – herziger,
interessanter Narr.

Jakov Ignjatović, *Uveo listak*

Čuju se varvari dana, varvari noći, jutra i podneva, varvari budućih sumraka, jureći mercedesima, hondama, audijima, prdavcima, budžavcima, o, varvari novih dana.

Još uvek se varvari čuju, baš onako kako je on nagovestio pokušavajući, kriomice i prilično neuspešno, da o njima peva.

I ovog prepodneva.

Kao i onda, posle toliko godina, zamisli, osećam nemoć i bes odbačenog, baš tako kaže dok joj ruka podrhtava, ne napušta me vonj progonjenog, praznina i sivilo izopštenosti.

Zašto?

Eto, već smirenije dodaje, posle tri dana tog nenadmašnog novosadskog štimunga, nisam u stanju da delujem normalno.

Žalio sam što joj ne verujem više, više-manje, što joj ne verujem kao nekad, ali život je postao surov, manje-više se takvim vidi, eh, surov, neki bez ustezanja kažu da je grub a jeftin, da tek ovde, na ovim novosadskim šorovima, nalaže posebne mere opreza.

Samo sam želeo da joj verujem.

Je li da ne delujem baš normalno?

Pazi se, maleni, maleni, šćućuri se, čuvaj perje.

Previše, uzdahne, previše sam osetljiva na sve ovo ovde, na ovo novosadsko ačenje i moralisanje, mrštenje i podizanje obrva sitnih prdonjica, akutno preplašena da bih bila u stanju da učestvujem u tome.

Ko je ona?

Eh, ko je ona? Možda bi trebalo da znam.

Ne, stvarno, ko je ona?

Zevni, zevalice krasna, da ti kažem. I sâm sam se u samo uvo pretvorio. Da mi je znati, majko sveta i presveta.

Tek drhtaj ruke je odaje. Kao i pre dvadeset godina. Malu štreberku. Poetski nabudženu štreberku, likušu ambicioznu.

Našu staru i novu nesvakidašnju Ahmatovu. Bar su tako uživali da kazuju.

Šta je to što mi je sve vreme smetalo kod nje? Histeričnost? Ambicioznost? Odlučnost? Tvrdoglavost?

Drhtaj ruke je nedovoljan.

Da me nije, možda, nerviralo njeno neprekidno grickanje zanoktica?

Toga sada nema. Valjda to odnose godine.

Sve je to moguće, ali ipak počinjem da mislim kako stvarno ne znam ko je ona. A to baš i nije dobro. Prerano je da postanem kao onaj pastir koga čak ni kamenje ne razume.

Zašto mi i ti, kao i svi ovde, deluješ tako skenjano i sjebano?

Sumnjam.

Misliš?

Mislim, naravno da mislim.

Pomera pepeljaru. Smeška se pomalo zbunjeno. Zatim gleda u nebo nad Dunavskom. Možda joj sve to dosađuje.

Možda je samo malo tužna. Čak i nesrećna. Da li je sve to trebalo da vidim.

Šta kažeš, ovde kao da su i nebesa ponekad smućena, smućena pa prolivena?

Mora da godi, mora da u tome baš uživaš, kad možeš tako, u glavi, u lepoj glavici, da podeliš svet napola. Nadvoje. Tamo i ovde. Ovde i tamo. Tu negde i negde tamo.

Misliš?

Naravno da mislim. Mislim da si inteligentna osoba, ona od tamo, koja ne pravi nikakvu razliku između onog kako stvari izgledaju i onoga kakve stvari jesu.

Kao i onda. Trebalo je da ćutim. Dobro za dobra vremena.

Ali, kako to da kažem drugačije, nego da je sve već mirisalo da vremena nisu nikako dobra.

Svejedno, trebalo je da ćutim.

Recimo, da počnem da pišem. Bilo šta. Pesme, recimo, budnice i uspavanke, razbrajalice i svađalice, jadikovke i radosnice, narikalice i dodolice.

A nisam.

Ko sam ja da ćutim?

Ko je ona da zbriše glavom bez obzira?

Ko je ona da se na bardovski mig porodičnog hazjaina izgubi u belom svetu?

Nervozna i uplašena nekadašnja novosadska Ahmatovica.

Trebalo bi to da kažem, kao i onda, kako je ova zemlja kao i uvek puna političkih bardovskih kretenčina, inače da nije tako, njena istorija bi bila neobjašnjiva.

Ne znam šta je bio problem?

Šta je predstavljao najveći problem, u to vreme, toj grupaciji zaluđenih, okupljenih oko književno-biltenskog *To jesta*, koja je sebe već smatrala ozbiljnim pesnicima i ličila na novosadsku mlađahnu čeljad između ludare i očajanja?

Što nije pevala o zvezdicama?

Što nisam graktao o strukturalizmu? Gde bi mi bio kraj?

Mračni socijalistički iracionalisti. Na šta to liči?

Na početku, ma što da ne i na kraju, sve to s iracionalizmom ličilo mi je na ne baš uspešan politički vic. Osrednji, koji se prepričava dva do tri dana uz jutarnju kafu, potiho, u za to određenim nadleštvima, sve dok se ne pojavi neki novi čije će prepričavanje u pomenutom nadleštvu doneti novi turnir u odmeravanju hrabrosti.

Tipično komunističko komitetsko sviranje kurcu.

Vaspitavanje vaspitanih, češljanje očešljanih, šišanje ošišanih. Kao i onda, valjda beše tako nekako.

Ma ko si, stvarno, ti?

Okata tatina devojka, Ahmatova, štreberka, Italijanka, Holanđanka, Amerikanka, prestižna profesorka, zvezda naučnih konferencija, odbegla mlada veštica, ucveljena sirotica?

Šalim se, lepa Anđo, kažem pomirljivo tog prepodneva.

Poznao bih te, Karaanđelijo, među hiljadu žena.

Ma, pusti sada to, kaže bez osmeha Anđelija Pavlović dok prevrće po torbi, famoznoj torbi, u potrazi za upaljačem.

Tako kaže, pusti.

Kao eho, udaljeni eho udaljenih dana, jesam li rekao da razumem? Da razumem, ali šta?

Da ovo nije i ne može da bude tek slučajni susret dvaju nekadašnjih poznanika?

Sumnjivo, naravno da je sumnjivo. Naravno da nije. Nema slučajnosti i nema slučajnih susreta u životu. Bar kada je moj životni slučaj u pitanju. Slučaj o slučajnostima. Kao ni životni slučaj Anđe Pavlović?

Da li je o tvom odlasku odlučivao slučaj, ili otac?

Trebalo bi, ipak, stalno zgrčeni vrabac, da ponekad pokažem izvesnu dozu respekta bar kada su te sablasne slučajnosti u pitanju. Saučesništvo u tajnom sporazumu koji odobrava da nekim našim postupcima mogu upravljati slučajnosti. Gospodar slučaj.

Ne učestvujem u tome.

Cvrc, Milena, cvrc, Anđo.

Nisi ti nemoćna robinja slučajnosti.

Ipak, daleko, daleko sam od bilo kakve pomisli, a kamoli uverenja, da postoji bar prividna čvrstina i organizovanost sređenog sveta. Daleko ga bilo.

Ne, hoću da kažem da više verujem u potajno delovanje ljudske gluposti, blaženog neznanja, povremenih poremećaja, nego u slučajnosti.

Grozno. Eto kako izgleda još jedno prepodne u Novom Sadu, eto kako izgleda.

Pomišljam, nimalo slučajno, ti ćeš to jedini razumeti, rekla je prilazeći mi dok smo se, nas petnaestak ljudi, nalik na dežurne grobljanske vrapce, betonskom stazom približavali izlazu.

Možda baš i nije tako rekla, možda sam samo poželeo da tako kaže, ili je tako zvučalo u nenadanoj grobljanskoj pustoši.

Moram da te vidim, dodala je gotovo preklinjuće. Vreme i mesto je odredila raspršujući svaku pomisao na slučajnost.

Uvek je najbolje u Dunavskoj.

A sve je to bilo u danu kada se na nebo vazdigao Stevan Pavlović, više očekivano nego žurno, u danu kada sam posumnjao da postoji gore, na tom nebu, bilo ko da ga sačeka.

Ništa.

Ni prijatelja, ni žena, ni oproštaja.

Tek odnekud, bog te pita odakle, u tom danu, zalutali neprirodno veštački venac nekog zavičajnog kluba ljubitelja poezije.

I pomalo očekivano tek prispela i vaskrsla profesorka Anđelija.

Bio je pravi, veliki, odistinski pesnik, zar ne?

Ćutim.

Eh, poezija.

Zar sumnjaš? Zar kao i uvek u sve sumnjaš? Šta hoćeš od njega?

Nije valjalo, nikako nije valjalo, ovo jutro u Dunavskoj ulici. Pametnica je sve izračunala, sve moje slabosti, hvatala me je u mrežu svojih namera, šarančinu dunavsku.

Pljuvali su ga, odbacili, izopštili, po blatu vukli, a on mi je sve to jedva, tek kroz maglovite nagoveštaje, pokazivao. Kad god je rekao da piše, trebalo je da protumačim kako je sasvim dobro.

A uvek bi mi samo to rekao. Mislim, baš tako, da piše.

Koliko puta si ga videla? Koliko puta čula? Sasvim dovoljno si znala, ali tu sam prekidao, ne, ne, ne idi nikako dalje, vreme koje prolazi odneće sve.

Mi smo se razišli.

Idejno-politički sukob na levici?

Ne budi ciničan, glupo ti stoji. Životno.

Ćutim dok posmatram njenu nedodirnutu šoljicu kafe.

Odaću se, izdajnik sam od rođenja, slabost je moje četvrto ime.

Ostala imena ne bi valjalo ni da pominjem.

Samo bih želela da znam kako je on to sve video, kako ih je doživeo, ko se na njega kamenom, a ko hlebom bacao. Ko su ti što su ga danima ubijali?

Kao neko moje neizlečivo naknadno pokajanje.

To bih htela, i ništa više.

Uostalom, rekao mi je, poslednji put kad smo se čuli, da piše memoare, autobiografiju, da želi da pokaže kako je bilo, ko ga je sve za srce ujeo. Stan je prepun papira, đačkih svezaka, nekih rokovnika.

A, ne, izričito i odlučno kažem.

Mladić koji poslužuje prilično hrabro prilazi, vidi ti to, i bez ustručavanja, hajde molim te, pita da li je sve u najboljem redu.

Kao u Novom Sadu, šta drugo da ti kažem, mladiću?

Sve je u najboljem redu kao u Novom Sadu.

A ko bi drugi?

Nisam advokat. Nisam sudski izvršilac testamenta. Nisam lešinar tuđeg života. Nisam ni grobar.

Ne budi patetičan, osmehnula se, jer takvog te dobro poznajem.

Shvati, ne znam šta bih drugo.

Više ništa nisam kontrolisao. Čak ni onaj jutarnji bol koji je pretio protezanjem do podneva, ili čak prelaskom u trajno stanje.